

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นแบบบรรยายเชิงสัมพันธ์ (correlational research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานในเรื่องเพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษาและสถานภาพสมรสกับความรู้ทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารและคุณภาพชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารและคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม โดยมีวิธีการดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

ลักษณะประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ เป็นผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ที่เข้ารับการรักษาที่หน่วยไตเทียมโรงพยาบาลแมคคอร์มิค จังหวัดเชียงใหม่ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2543 จำนวน 43 ราย การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังนี้ (นัยนา พิพัฒน์วณิชชา, 2535)

1. อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปทั้งเพศชายและเพศหญิง
2. มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ มีความคิดและความจำปกติ
3. ไม่มีโรคหรือความผิดปกติด้านจิตใจมาก่อน
4. สามารถเข้าใจภาษาไทยได้ดี
5. ภาวะแทรกซ้อนที่มีอยู่สามารถควบคุมได้
6. มีความยินดีและเต็มใจเข้าร่วมในการศึกษาครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้ทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารและคุณภาพชีวิต

1. ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นคำถามให้ผู้ตอบเลือกข้อที่ตรงกับผู้ตอบมากที่สุด
2. ความรู้ทางโภชนาการ เป็นมาตราส่วนประมาณค่ามี 3 ตัวเลือก โดยให้ผู้ตอบเลือกข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียวและให้คะแนน

ความรู้ทางโภชนาการที่ถูกต้อง เท่ากับ 1 คะแนน

ความรู้ทางโภชนาการที่ไม่แน่ใจ/ไม่ถูกต้อง เท่ากับ 0 คะแนน

3. พฤติกรรมการบริโภคอาหาร ประกอบด้วยพฤติกรรมการบริโภคอาหารด้านความถี่ สร้างขึ้นโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมีตัวเลือก 4 ระดับคือ ประจำ บ่อยครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคย

ในด้านบวกมีการให้คะแนน

พฤติกรรมการบริโภคอาหารด้านความถี่ประจำ 3 คะแนน

พฤติกรรมการบริโภคอาหารด้านความถี่บ่อยครั้ง 2 คะแนน

พฤติกรรมการบริโภคอาหารด้านความถี่นาน ๆ ครั้ง 1 คะแนน

พฤติกรรมการบริโภคอาหารด้านความถี่ไม่เคย 0 คะแนน

ในด้านลบมีการให้คะแนน

พฤติกรรมการบริโภคอาหารด้านความถี่ประจำ 0 คะแนน

พฤติกรรมการบริโภคอาหารด้านความถี่บ่อยครั้ง 1 คะแนน

พฤติกรรมการบริโภคอาหารด้านความถี่นาน ๆ ครั้ง 2 คะแนน

พฤติกรรมการบริโภคอาหารด้านความถี่ไม่เคย 3 คะแนน

พฤติกรรมการบริโภคอาหารด้านปริมาณสร้างขึ้นโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมีตัวเลือก 3 ระดับคือ น้อยกว่าที่กำหนด เท่ากับที่กำหนด มากกว่าที่กำหนด

พฤติกรรมการบริโภคอาหารด้านปริมาณที่รับประทานแต่ละชนิด

ตรงตามที่กำหนด 1 คะแนน

ไม่ตรงตามที่กำหนด 0 คะแนน

4. คุณภาพชีวิต สร้างขึ้นโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมีตัวเลือก 3 ระดับคือ มาก ปานกลาง น้อย

ในด้านบวกมีการให้คะแนน

ข้อความที่มีพึงพอใจในชีวิตด้านต่างๆ มาก	3	คะแนน
ข้อความที่มีพึงพอใจในชีวิตด้านต่างๆ ปานกลาง	2	คะแนน
ข้อความที่มีพึงพอใจในชีวิตด้านต่างๆ น้อย	1	คะแนน

ในด้านลบมีการให้คะแนน

ข้อความที่มีพึงพอใจในชีวิตด้านต่างๆ มาก	1	คะแนน
ข้อความที่มีพึงพอใจในชีวิตด้านต่างๆ ปานกลาง	2	คะแนน
ข้อความที่มีพึงพอใจในชีวิตด้านต่างๆ น้อย	3	คะแนน

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (validity) โดยนำเครื่องมือความรู้ทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารและคุณภาพชีวิต ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการแพทย์ โภชนาการ การประเมินและวัดผล จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และทำการปรับปรุงแก้ไขตามที่คุณผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ

2. การหาความเที่ยง (reliability) ความรู้ทางโภชนาการ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient-Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .76 พฤติกรรมการบริโภคอาหาร โดยวิธีหาค่าสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 และคุณภาพชีวิต โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient-Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาเป็นผู้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ศึกษาทำหนังสือผ่านผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษาสถาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลแมคคอร์มิค จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงเหตุผลและขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษา โดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมที่หน่วยไตเทียม

2. เมื่อได้รับหนังสืออนุมัติจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลเรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษาพบหัวหน้าหน่วยไตเทียม เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา รายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลและขอความร่วมมือในการศึกษา

3. ผู้ศึกษาทำการสำรวจรายชื่อผู้ป่วยไตวายที่มารับการรักษา โดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมจากเวชระเบียน เลือกผู้ป่วยที่มีลักษณะตามเกณฑ์ที่กำหนด เป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษา

4. ผู้ศึกษาพบผู้ป่วยตามวัน เวลา ที่ผู้ป่วยมารับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม เพื่อแนะนำตนเองและอธิบายวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการศึกษา

5. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ป่วยอย่างมีแบบแผน เมื่อการรักษาด้วยเครื่องไตเทียมดำเนินไปแล้วอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ตามแบบบันทึกข้อมูลส่วนตัว ความรู้ทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารและคุณภาพชีวิตเรียงตามลำดับ จนครบถ้วน

6. เมื่อเก็บข้อมูลครบตามเวลาที่กำหนดแล้ว จึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC (statistical package for the social science) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างคู่มือลงรหัส (data coding) และป้อนข้อมูลเชิงปริมาณ (data entry)
2. ตรวจสอบความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ของข้อมูล (data checking and editing)
3. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.1. วิเคราะห์จำนวนและร้อยละ ข้อมูลส่วนบุคคล

3.2. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำนวนและร้อยละของคะแนนความรู้ทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารและคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างและแปรผลค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารและคุณภาพชีวิตโดยใช้เกณฑ์ดังนี้

คะแนน ร้อยละต่ำกว่า 50 แสดงว่า มีความรู้ทางโภชนาการ หรือพฤติกรรมการบริโภคอาหารหรือคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับต่ำ

คะแนน ร้อยละ 50-79 แสดงว่า มีความรู้ทางโภชนาการ หรือพฤติกรรมการบริโภคอาหารหรือคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน ร้อยละมากกว่า 79-100 แสดงว่า มีความรู้ทางโภชนาการ หรือพฤติกรรมการบริโภคอาหารหรือคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับดี

3.3. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารและคุณภาพชีวิต โดยวิธีหาสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และสหสัมพันธ์แบบพอยต์ไบซีเรียล (Point biserial correlation)

3.3.1. เพศกับความรู้ทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารและคุณภาพชีวิต โดยวิธีหาสหสัมพันธ์แบบพอยต์ไบซีเรียล (Point biserial correlation) พร้อมทั้งทดสอบความมีนัยสำคัญด้วยค่าที (t-test)

3.3.2. อายุกับความรู้ทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารและคุณภาพชีวิต โดยวิธีหาสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

3.3.3. สถานภาพสมรสกับความรู้ทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารและคุณภาพชีวิต โดยวิธีหาสหสัมพันธ์แบบพอยต์ไบซีเรียล (Point biserial correlation) พร้อมทั้งทดสอบความมีนัยสำคัญด้วยค่าที (t-test)

3.3.4. การศึกษากับความรู้ทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารและคุณภาพชีวิต โดยวิธีหาสหสัมพันธ์แบบพอยต์ไบซีเรียล (Point biserial correlation) พร้อมทั้งทดสอบความมีนัยสำคัญด้วยค่าที (t-test)

3.3.5. ระยะเวลาในการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมกับความรู้ทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารและคุณภาพชีวิต โดยวิธีหาสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

3.4. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของความรู้ทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารและคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีหาสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ในการทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับความรู้ทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารและคุณภาพชีวิต ผู้ศึกษาได้ใช้เกณฑ์การพิจารณาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามเกณฑ์ของมัวร์ (Munro, 1997 อ้างอิงในศิริมา วงศ์แหลมทอง, 2542) ที่กำหนดดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (+r, -r)	
ค่าระหว่าง 0.90-1.00 แสดงว่า	มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก
ค่าระหว่าง 0.70-0.89 แสดงว่า	มีความสัมพันธ์ในระดับสูง
ค่าระหว่าง 0.50-0.69 แสดงว่า	มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
ค่าระหว่าง 0.26-0.49 แสดงว่า	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ
ค่าระหว่าง 0.00-0.25 แสดงว่า	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก